

ת"פ 26809/03/16 - מדינת ישראל נגד שגיב בנימין בר-אור

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 26809-03-16 מדינת ישראל נ' בר-אור

לפני
בעניין: כבוד השופט מרדכי כדורי, סגן הנשיא
מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים

המאשימה

נגד

שגיב בנימין בר-אור
ע"י ב"כ עו"ד רשאל זועבי

הנאשם

גזר דין

הרקע:

1. הנאשם שלפני הורשע, על פי הודאתו שניתנה במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין תשל"ז - 1977.

2. על פי עובדות כתב האישום, במהלך שנת 2009 - 2010, קשר הנאשם קשר עם אדם בשם שלום פילוס (להלן: "פילוס"), להונות את המוסד לביטוח לאומי ולהציג לו מצג כוזב ביחס למצבו הנפשי של הנאשם, במטרה לזכות בקצבת נכות. הנאשם פעל בהנחייתו ובסיועו של פילוס, הציג מצגי כזב בפני פסיכיאטרים ובפני הוועדה הרפואית של המוסד לביטוח לאומי, ואף קיבל לצורך כך חוות דעת מזויפות. הנאשם ופילוס הסכימו כי בתמורה לכך שפילוס יסייע לנאשם בהגשת תביעה לקצבת נכות, ישלם לו הנאשם אלפי שקלים.

ביום 8/2/2009 ניגש הנאשם לד"ר ליאוניד אומנסקי (להלן: "ד"ר אומנסקי"), בנוכחותו של פילוס. הנאשם השיב לשאלותיו של ד"ר אומנסקי בהתאם להנחיותיו של פילוס. בסיום הביקור ערך ד"ר אומנסקי חוות דעת רפואית הכוללת פרטים כוזבים ביחס לנאשם. בין היתר נרשם בחוות הדעת כי הנאשם לא שירת בצה"ל בשל נכותו הנפשית, כי הוא טופל בעבר בבית חולים שלוותה וכי חלה החמרה במצבו כ- 6 שנים לפני מועד הביקור.

בהתאם להנחייתו של פילוס שינה הנאשם את כתובתו הרשומה מירושלים לרחובות, על אף שבפועל הוא לא העתיק את מקום מגוריו. שינוי הכתובת נעשה על מנת להביא לכך שעניינו של הנאשם יידון לפני וועדה רפואית ברחובות, ולא בירושלים. הנאשם חשש שבירור תביעתו בירושלים יעורר את חשדם של עובדי המוסד לביטוח לאומי במקום, בשל דמיון רב בין המסמכים שצירף לתביעתו, לבין מסמכים שהוגשו על ידי פילוס או בהנחייתו בעניינם של תובעים אחרים.

ביום 17/5/2009 הגיש הנאשם, בהנחייתו של פילוס, תביעה לקבלת קצבת נכות כללית לסניף רחובות של המוסד לביטוח לאומי. בתביעתו טען הנאשם בכזב כי הוא סובל מסכיזופרניה פרנואידית, וכי הוא טופל בעבר על ידי 4 רופאים.

לתביעתו צירף הנאשם מכתב אשר נחזה להיות כתוב בכתב ידה של אשתו, אולם בפועל זויף על ידי הנאשם שלא בידיעתה. במכתב נטען בכזב כי הנאשם מטופל או טופל בעבר על ידי 4 רופאים, אשר 3 מהם הורו לו ליטול טיפול תרופתי. עוד נטען בכזב כי הנאשם סובל מתופעת לוואי של פגיעה בתפקוד המיני בשל התרופות.

הנאשם הוסיף וצירף לתביעתו תעודה רפואית מרופאת המשפחה שלו, אותה השיג במרמה, בדרך שאינה ידועה.

כמו כן העבירו הנאשם ופילוס למוסד לביטוח לאומי, במועד שאינו ידוע, חוות דעת רפואית נוספת מאת ד"ר אומנסקי מיום 3/6/2007, בה נרשם בכזב כי הנאשם סבל מתסמינים של סכיזופרניה, בגינם טופל על ידי ד"ר אומנסקי עוד בשנת 2007.

ביום 18/6/2009, התייצב הנאשם לפני ועדה רפואית של המוסד לביטוח לאומי ברחובות, כשהוא מלווה באשתו. הנאשם הציג לוועדה מצג שווא לפיו הוא נוטל כדורים לשם טיפול במצבו הנפשי, וטען כי הוא שומע קולות פנימיים המדברים אליו ושרוי במצב של פחד.

בעקבות מצגי השווא והמסמכים הרפואיים הכוזבים שהוצגו לה החליטה הוועדה הרפואית כי הנאשם סובל מסכיזופרניה, וקבעה לו נכות רפואית בשיעור של 70%. לאור זאת נקבעה לנאשם ביום 21/7/2009 דרגת אי כושר עבודה זמנית בשיעור של 75%, רטרואקטיבית מיום 17/2/2008 ועד ליום 1/6/2011. ביום 15/11/2009 הוחלט כי הנאשם זכאי לקצבת נכות בשיעור 100% החל מיום 17/5/2008 ועד ליום 31/5/2011.

לאור קביעות הוועדה שלעיל שולמה לנאשם קצבת נכות בסכום כולל של 100,273 ₪, שלא כדין.

3. במסגרת הסדר הטיעון ביקשו הצדדים לקיים את דיון הטיעונים לעונש שנה לאחר מתן הכרעת הדין.

בהתאם להסדר, אם במהלך תקופת ההמתנה יפקיד הנאשם בקופת ביהמ"ש סך של 50,000 ₪, יעותרו הצדדים במשותף להטיל עליו צו של"צ מורחב ופיצוי בסך 100,000 ₪ למוסד לביטוח לאומי. אם הנאשם לא יפקיד את הסכום שנקבע, תעתור המאשימה לעונש מאסר למשך 6 חודשים, שירוצה בדרך של עבודות שירות, וההגנה תהיה חופשית בטיעוניה.

הנאשם לא הפקיד דבר בקופת בית המשפט.

תמצית טיעוני הצדדים:

4. המאשימה טענה כי הרף התחתון של מתחם העונש ההולם למעשיו של הנאשם הינו מאסר למשך מספר חודשים בדרך של עבודות שירות, וביקשה להטיל עליו עונש מאסר למשך 6 חודשים בדרך של עבודות שירות, מאסר על תנאי, קנס שיביא בחשבון את סכום המרמה או פיצוי למתלונן, לפי שיקול דעת ביהמ"ש.

המאשימה זקפה לזכותו של הנאשם את התסקיר החיובי שנערך בעניינו ואת האחריות שנטל על מעשיו. יחד עם זאת טענה כי לא ניתן להסתפק בענישה שאינה כוללת מאסר בפועל, לנוכח חומרת העבירות שביצע והימנעותו מלהשיב למוסד לביטוח לאומי סכום כלשהו על חשבון הסכומים שנטל ממנו במרמה.

5. ההגנה מצידה טענה כי הרף התחתון של מתחם העונש ההולם למעשיו של הנאשם הינו מאסר על תנאי וקנס סמלי. הסנגור תמך עמדתו זו בהסדר טיעון שהוצג לבית המשפט בעניינו של נאשם אחר בפרשייה, במסגרת ת"פ 37792-09-16 **מדינת ישראל נ' ארנסטי** (להלן: "**עניין ארנסטי**"). ההסדר האמור התייחס לנאשם אחר, אשר גם הוא הונה את המוסד לביטוח לאומי בדרך דומה ובסיועו של פילוס, תוך שימוש בחוות דעת רפואיות מזויפות. במסגרתו של אותו ההסדר התבקש ביהמ"ש להטיל על הנאשם מאסר על תנאי וקנס של 1,500 ₪. בגזר דינו מיום 9/7/2018 קבע בית משפט השלום כי בשל הסדר הטיעון הוא נמנע מלהטיל על הנאשם צו של"צ. יחד עם זאת קבע כי ויתור התביעה על פיצוי למוסד לביטוח לאומי אינו סביר, והחליט לחייב את הנאשם לפצותו בסכום שקיבל ממנו במרמה, 67,350 ₪. בעקבות ערעור שהגיש הנאשם ביטל ביהמ"ש המחוזי את רכיב הפיצוי לנפגע העבירה (עפ"ג 39614-03-17 **ארנסטי נ' מדינת ישראל** 31/1/2018).

הסנגור ציין כי פילוס הוא אדם מתוחכם, שהגה את התוכנית העבריינית ועמד בראשה, ושמעורבותו ניבטת מכל אחת מעובדות כתב האישום. בשונה מפילוס, טען הסנגור, הנאשם הינו אדם פשוט ותמים אשר נקלע לאירועים במקרה. אין לו עבר פלילי ומצבו הכלכלי קשה ודחוק. לטענתו, אך ורק בשל מצבו הכלכלי הרעוע של הנאשם לא היה באפשרותו להשיב למוסד לביטוח לאומי את הסכומים שקיבל ממנו במרמה.

הסנגור הפנה בטיעונו להודאתו של הנאשם, שניתנה בשלב מוקדם של ההליך, ולשיהוי המשמעותי שחל בהגשת כתב האישום. לטענתו, הנאשם נחקר בשנת 2010, ואילו כתב האישום הוגש רק בחודש מרץ 2016.

לאור האמור ביקשה ההגנה להימנע מלהטיל על הנאשם עונש של מאסר בפועל.

תסקיר שירות המבחן:

6. שירות המבחן עמד בתסקירו על נסיבותיו האישיות, המשפחתיות, הכלכליות, החברתיות והרגשיות של הנאשם.

שירות המבחן ציין כי הנאשם כבן 40, ללא עבר פלילי, נשוי ואב ל-3 ילדים, הגדול בהם בן 8, אברך בכולל. הנאשם ומשפחתו מתמודדים עם מצב כלכלי דחוק ביותר ומצוקות כספיות ניכרות. הם מתגוררים בבית קטן ומתקשים לעמוד בתשלומי השכירות. בשל מצבו הכלכלי הקשה של הנאשם הוא אינו מוצא דרך להשיב למוסד לביטוח לאומי את הכספים אותם קיבל במרמה. לטענת הנאשם, הוא אינו עובד מכיוון שאינו מסוגל לכך מבחינה רגשית.

הנאשם קיבל אחריות מלאה לביצוע העבירה, ומודע לכך שפעל באופן שגוי. יחד עם זאת, הוא מסר לקצינת המבחן כי התביעה למוסד לביטוח לאומי החלה באופן לגיטימי, בעקבות קשייו הרגשיים ומצבו הכלכלי הירוד. הנאשם לא ייחס משמעות יתרה לדרישה שהופנתה אליו להפריז בתיאורים ולשקר, מאחר שסבר שהקצבה מגיעה לו.

לאור כל האמור המליץ שירות המבחן להטיל על הנאשם צו של"צ בהיקף של 350 שעות, ולאפשר לו פריסה רחבה של החזר התשלומים אותם קיבל במרמה.

דין ומסקנות:

7. כפי שכבר נפסק, האינטרסים החברתיים עליהם נועדה להגן עבירת המרמה הינם חופש הרצון, חופש הפעולה וחופש הבחירה של המרומה (ע"פ 752/90 ברזל נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(2) 539, 555).

הנאשם, אשר קיבל במרמה כספים מהמוסד לביטוח לאומי, פגע בנוסף בקופה הציבורית. עבירות המבוצעות במטרה להגדיל את הונו של העברין על חשבון הקופה הציבורית מביאות בהכרח לפגיעה באזרחים תמימים. צמצום הסכום הצבור בקופה הציבורית עלול למנוע מהזכאים לכך בדין לקבל את המגיע להם, או להביא להכבדה כספית נוספת על הפרטים המרכיבים את הציבור, על מנת לאפשר את המשך התשלומים לזכאים.

מעשי המרמה שביצע הנאשם הביאו לכך שהועברו לו כספים להם הוא לא היה זכאי, בעוד אחרים, שהיו מצויים במצב דומה לשלו, לא זכו להם. בכך פגע הנאשם גם בעקרון השוויון.

כתוצאה ממעשיו של הנאשם נפגע, בנוסף, אמון הציבור בפעילותה התקינה של הרשות.

8. הסכום אותו קיבל הנאשם במרמה עולה על 100,000 ₪. מדובר בסכום ניכר, שיש בו לפגוע פגיעה של ממש בערכים החברתיים הנ"ל.

עובדות כתב האישום מלמדות כי הנאשם פעל לאחר תכנון מראש. אמנם, פילוס הוא זה שהנחה את הנאשם, ונראה כי הוא זה שהגה את תוכנית המרמה. אולם, הנאשם היה מודע היטב לתוכנית העבריינית ושיתף איתה פעולה באופן מלא, בכל שלביה. מדובר היה בתכנון יסודי ומפורט, שכלל יצירת תנאים להגשת התביעה הכוזבת בסניף המוסד לביטוח לאומי שלא במקום מגוריו של הנאשם, אלא בסניף בו הגשתה לא תעורר חשד. בנוסף, לתמיכה בתביעה הכוזבת נערכו חוות דעת רפואיות הכוללות פרטים כוזבים, תעודה רפואית שהושגה במרמה וזיוף מכתב שנחזה להיות ערוך על ידי אשת הנאשם. חלקו האחרון של התכנון נגע להתייבבותו של הנאשם בוועדה הרפואית, והצגת מצגי שווא על ידו לפניה. מדובר בסדרה של פעולות שאינן מבוצעות באופן ספונטני או אקראי, אלא לאחר תכנון מפורט, כאמור.

גם אם לפילוס חלק נכבד בביצוע העבירות, ונראה כי הוא היה ההוגה של תוכנית המרמה והגורם המרכזי בהוצאתה לפועל, אין בכך להפחית באופן ממשי מחלקו היחסי של הנאשם. כאמור, הנאשם היה מודע היטב לטיבם של המעשים, לא נרתע מליצור מצגי שווא, מלמלא או מלהגיש מסמכים מזויפים או מלהתייבב לפני ועדה רפואית ולטעון לפניה טענות כוזבות. בנוסף, הוא היה זה שנהנה מתוצאות העבירות שבוצעו, זכה לתשלום רטרואקטיבי של עשרות אלפי שקלים ולקצבה חודשית בת אלפי שקלים ששולמה לו עד למועד חשיפת המרמה.

הנזק שהיה צפוי להיגרם מביצוע העבירות פורט לעיל. בנוסף לנזק העקיף, נגרם לקופה הציבורית בפועל נזק ישיר כתוצאה מביצוע העבירה, בסכום הכספים שהועברו לנאשם מהמוסד לביטוח לאומי, כאמור למעלה מ-100,000 ש"ח.

כעולה מהתסקיר, הסיבות שהביאו את הנאשם לבצע את העבירה הן תחושות חסך ועוול, תחושת זכאות וקשיים כלכליים ניכרים.

9. לנוכח האמור, בהתחשב בערכים החברתיים בהם פגע הנאשם, במידת הפגיעה בהם, בנסיבות הקשורות בביצוע העבירה ובמדיניות הענישה הנהוגה (ראו: ע"פ 5810/13 לוי נ' **מדינת ישראל** 22/12/2013, ע"פ 4434/10 **יחזקאל נ' מדינת ישראל** 8/3/2011, ת"פ (מחוזי ב"ש) 38828-11-15 **מדינת ישראל נ' פרינצס** 28/5/2017, ת"פ (שלום ת"א) 37902-10-14 **מדינת ישראל נ' גרנט** 11/5/2017, ת"פ

(נצ') 6078-01-09 מדינת ישראל נ' עדוי 14/1/2014, ת"פ (שלום ת"א) 53325-03-11 מדינת ישראל נ' ערן רוזנפלד (30/4/2012) נראה לי כי מתחם העונש ההולם למעשי העבירה שביצע הנאשם נע בין מאסר, אשר יכול וירוצה בעבודות שירות, לבין 18 חודשי מאסר בפועל.

בעבירות מסוג זה שביצע הנאשם קיימת חשיבות לכלול במתחם העונש ההולם גם קנס, לשם הרתעת היחיד והרבים בדרך של איון הכדאיות הכלכלית בביצוען. אולם, המאשימה טענה כי יש להטיל על הנאשם קנס א פיצוי לנפגע העבירה, לפי שיקול דעת בית המשפט. מאחר ואני סבור כי רכיב הפיצוי קודם לרכיב הקנס (השוו: ע"פ 4666/12 גורבץ נ' מדינת ישראל 8/11/2012), לא יוטל על הנאשם קנס.

10. לצורך קביעת העונש המתאים בתוך מתחם הענישה הנ"ל יש להביא בחשבון, לטובתו של הנאשם, את הנזקים שיגרמו לו ולמשפחתו, מטבע הדברים, כתוצאה מהרשעתו והעונש שיוטל עליו. עוד יש להתחשב באחריות שהנאשם נטל על מעשיו ובהודאתו שניתנה בשלב מוקדם של ההליכים, אשר חסכה מזמנם של העדים המפורטים בכתב האישום, זמנם של הצדדים ומשאבי המערכת. בנוסף עומדים לזכותו של הנאשם עברו הפלילי הנקי ופרק הזמן הארוך ביותר שחלף מאז ביצוע העבירה, שנגרם בעיקרו בשל שיהוי של ממש בהגשת כתב האישום. אולם יש להדגיש כי בהתאם להוראות סעיפים 40א(9) ו 40א(10) לחוק העונשין תשל"ז - 1977, הנסיבות האחרונות שנמנו משמשות שיקול לקביעת העונש המתאים בתוך מתחם העונש ההולם, והן אינן מהוות עילה לחרוג ממנו.

לחובתו של הנאשם עומדת הימנעותו מלפעול לתיקון תוצאות העבירה ולפיצוי על הנזק שנגרם בשלה. עד כה לא החזיר הנאשם כל חלק שהוא מהכספים אותם קיבל במרמה, זאת חרף כך שלפי הסכמת הצדדים עמד לרשותו פרק זמן העולה על שנה על מנת להפקיד בקופת בית המשפט חלק מהסכום שקיבל.

11. לנוכח האמור, היה מקום להטיל על הנאשם עונש מאסר לא ארוך, לריצוי בעבודות שירות. אולם, העונש שהוטל על הנאשם בעניין ארנסטי, בעקבות הסדר טיעון בין הצדדים, מחייב להקל עם הנאשם ולהטיל עליו עונש החורג ממתחם העונש ההולם. כאמור, גם בעניין ארנסטי דובר בנאשם אשר פעל בהנחייתו ובסיועו של פילוס, הגיש תביעה כוזבת לקצבת נכות כללית, בנסיבות דומות, וקיבל במרמה מהמוסד לביטוח לאומי סך של 67,350 ₪. באותו מקרה הגיעו הצדדים להסדר טיעון לפיו ביקשו להטיל על הנאשם מאסר על תנאי וקנס בסך 1,500 ₪. הנימוקים להסדר היו מצב כלכלי קשה של הנאשם, חלוף הזמן ומחלה ממנה הוא סובל, גם אם לא היה בה לזכותו בקצבת נכות. כזכור, בית המשפט של ערעור קיבל את ערעורו של הנאשם, וביטל את רכיב הפיצוי למתלונן שהוטל עליו בגזר הדין.

הנימוקים של חלוף הזמן ומצב כלכלי קשה של הנאשם מתאימים גם לנאשם דכאן. גם אם הסכום שהנאשם דכאן קיבל במרמה גבוה בכ-50% מהסכום שהתקבל במרמה בעניין ארנסטי, וגם אם הוא איננו חולה, אין בכך להצדיק את הפער העצום בין עמדותיה העונשיות של המאשימה בשני המקרים, כאשר העונש המוחשי לו

הסכימה בעניין ארנסטי הסתכם בקנס נמוך, ואילו בעניינו של הנאשם דכאן היא עותרת לעונש מאסר בעבודות שירות.

משכך, אני מוצא לאמץ את בקשת ההגנה והמלצת שירות המבחן, ולהימנע מלהטיל על הנאשם עונש של מאסר בפועל.

אולם, אין בידי לקבל את המלצת שירות המבחן ולאפשר לנאשם להשיב את הכספים שקיבל במרמה בפריסה רחבה של תשלומים. כידוע, פיצוי לנפגע העבירה אינו בבחינת עונש נוסף המוטל על הנאשם בגין ביצוע העבירה, אלא בעל רכיב אזרחי דומיננטי. הוא אינו קשור מטבעו ביכולתו הכלכלית של החייב. במשפט אזרחי לא נבדקת יכולתו של החייב טרם קביעת החיוב, אלא שעל ההוצאה לפועל לענות בו. בדומה, לא יתאפשר לנאשם, במסגרת גזר הדין, לשלם את סכום הפיצוי לנפגע העבירה בפריסה רחבה של תשלומים בשל יכולת כלכלית ירודה (השוו: ע"פ 5761/05 מג'דלאוי נ' מדינת ישראל 24/7/2006, רע"פ 2174/11 לוזון נ' מדינת ישראל 25/5/2011).

12. לנוכח כל האמור אני דן את הנאשם לעונשים הבאים:

א. מאסר למשך 6 חודשים וזאת על תנאי למשך שלוש שנים, אם יעבור עבירה של קבלת דבר במרמה, לפי סעיף 415 לחוק העונשין תשל"ז - 1977.

ב. הנאשם יבצע 350 שעות שירות לתועלת הציבור, על פי תוכנית שיכין שירות המבחן.

לנאשם הוסברו משמעות הצו ומטרתו. הנאשם הזהיר כי אם לא ימלא כנדרש אחר צו השירות ישקול ביהמ"ש לבטל את הצו ולהטיל עליו עונש נוסף.

ג. פיצוי לנפגע העבירה, המוסד לביטוח לאומי, בסך ₪ 100,273. הפיצוי יופקד בקופת בית המשפט עד ליום 1/11/2018.

המאשימה תמסור למזכירות בית המשפט בתוך 7 ימים את פרטי נפגע העבירה הנחוצים לשלם יישום הפיצוי. תשומת לב המאשימה לכך שעיקוב במסירת הפרטים יביא בהכרח לעיכוב בתשלום הפיצוי.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים תוך 45 יום מהיום.

ניתן היום, ח' תשרי תשע"ט, 17 ספטמבר 2018.

עמוד 7

